

AİLE TUTUMLARI VE KİŞİLİK GELİŞİMİNE ETKİLERİ

Konuya kişilik nedir diye başlamak daha doğru olur sanırım. Kişilik; en kısa ve anlaşılır olarak bireyin toplumsal hayatı içinde edindiği alışkanlıkların ve davranışların bütünüdür.

Çocuğun kişilik gelişiminde etkili olan bir çok kişi ve kurum vardır. Kişilik doğar doğmaz edinilmez. Çocuklar kişilik özelliklerini kendilerine en yakın olan ailelerinden, anne-babalarının tutum ve davranışlarından edinirler. Çünkü toplumsallaşma sürecindeki ilk halka ailedir.

Aile tutumlarında ilk olarak eşlerin birbirlerini nasıl algıladıkları ve kabul ettikleri önemlidir. Eşler arasındaki ilişkinin niteliği çocukların kişilik gelişiminde etkilidir. Eşler birbirlerini takdir ediyorsa güven veriyorsa eleştirilerini kırıncı olmadan yapıyorsa bu güçlü bir aile olmalarını sağlar. Anne babalar çocuklarını takdir ederek, güven vererek, sınır koyarak, kişiliği değil davranışı eleştirerek, söz hakkı vererek yetiştirirlerse çocukların kişilik gelişimi de olumlu etkilenir.

Anne babalar çocuklarını yetiştirirken farklı tutumlar sergilerler

1-OTORİTER AİLE TUTUMU

Çocuğa söz hakkı tanınmaz. Çok katı kurallar vardır. Uygulanan kuralların mantıklı bir açıklaması yoktur veya olsa da çocuğa açıklanmaz. Çocuklar kurala uymazsa ceza alır. Eleştiri ve aşağılama çok sık görülür. Sürekli çocukların yanlışları vurgulanır, olumlu hareketleri görmezden gelinir. Ödül hemen hemen hiç kullanılmaz. Çocuğa şefkat, sevgi, sıcaklık verilmez.

Otoriter Aile Tutumunun Çocuğun Kişilik Gelişimine Etkileri

- Çocukta kendine güven duygusu oluşmaz.
- İçeride kapanık ve kabullenici bir kişilik sergilerler.
- Yaratıcılık engellenir.
- Hata yapanlar mutlaka cezalandırılmalıdır görüşünü benimserler.
- Otoriteye bağımlı rutin ve sınırları belli olan iş ve meslekleri seçerler.
- En küçük bir hatada bile hoşgörülerini kaybedebilir.
- Okul yaşamlarında fazla başarılı olamazlar.

- Anne-babalarının (veya bir otoritenin) olmadığı ortamlarda kendilerini boşlukta hissederler ve bir otorite bulma arayışı içine girerler.

2-AŞIRI HOŞGÖRÜLÜ AİLE TUTUMU

Genellikle geç çocuk sahibi olan ailelerde ya da tek çocuklu ailelerde görülür. Çocuğun aşırı hareket ve davranış serbestliği vardır. Kurallar yok denecek kadar azdır. Çocuğa tanınan haklar sayısız, görev ve sorumluluk beklentisi en az düzeydedir. Anne-baba çocuğun davranışının yanlış olduğunu görse bile müdahale etmez.

Aşırı Hoşgörülü Aile Tutumunun Çocuğun Kişilik Gelişimine Etkileri

- Anne-babasına hükmeder ve onlara çok az saygı gösterir.
- Bencil ve şımarık olur.
- Eleştiriye açık değildir.
- Toplum dışı davranışlar sergiler.
- Kuralsızlığa alışan çocuklar, okuldaki kurallarla karşılaşınca okula ve arkadaş çevresine uyum sağlamakta zorluk çekebilirler.
- Her istediklerini elde ettiklerinden bir süre sonra yaşadıkları doyumсузлук ileride zararlı alışkanlıklar edinmelerine sebep olabilir.

3-AŞIRI KORUYUCU AİLE TUTUMU

Anne-babalar çocuğa gereğinden fazla özen gösterip onu denetim altında tutarlar. Çocuk zarar görmesin veya olumsuz bir durumla karşılaşmasın diye kendi başına bir şeyler yapmasına izin vermezler. Çocuğun tüm ihtiyaçları büyükleri tarafından karşılanmaya çalışılır.

Aşırı Koruyucu Aile Tutumunun Çocuğun Kişilik Gelişimine Etkileri

- Çocuğun aşırı bağımlı, ürkek, çekingen ve güvensiz bir kişilik geliştirmesine neden olur.
- Çocuğun hatalarının sonucunu yaşayarak öğrenmesine izin verilmez, sorumluluk duygusunun gelişmesi engellenir.
- Çocuk ileriki yaşamında karar almakta ve uygulamakta zorluk çekeceği gibi yaşama karşı içinde bir korku oluşturur.
- Çocuğun kişiliği gelişmez. İnatçı, istediğini tutturan, mantıksız kavgalar çıkaran, çabuk mutsuz olan bir çocuk ve ileride benzer niteliklere sahip bir yetişkin olur.
- Çevresindeki insanlarla iletişim kurmakta güçlük çeker.
- Karşılaştığı sorunlarla başa çıkamayacağına inanır ve sürekli hata yapma eğilimi içindedir.

4-TUTARSIZ AİLE TUTUMU

Daha çok genç ebeveynlerde ve ilk çocuğun yetiştirilmesinde görülür. Eşlerin çocuk yetiştirmeye farklı bakmaları ve bunu çocuğa yansıtmaları temel sebeptir. Çocuğun yaptığı bir davranış bazen çok sert bir tepki alabilirken, bazen de çok olumlu karşılanabilmektedir.

Tutarsız Aile Tutumunun Çocuğun Kişilik Gelişimine Etkileri

- Bir davranışın kimi zaman ödüllendirilmesi kimi zaman da cezalandırılması çocuğun ne zaman, nerede, ne yapacağını bilememesine yol açar.
- Çocuk hangi davranışın nerde ve ne zaman yapılmayacağını kestiremez. Yaptığı davranışın doğru olup olmamasından çok "Ne zaman yaparsam cezadan kurtulabilirim " düşüncesiyle ilgilenir.

- Kendi görüş ve düşüncelerini aktaramazlar. Çocuk kendini kanıtlamak ve dikkatleri üzerine çekmek için, ürkek, yumuşak huylu, söz dinleyen ya da kendi benliğini ve bağımsızlığını göstermek için kavgacı, sinirli bir çocuk olabilir.
- Zamanla çevrelerindeki insanlara güvenmeyen, her şeyden şüphelenen, kararsız bir kişilik yapısı geliştirebilirler.

5-MÜKEMMELİYETÇİ AİLE TUTUMU

Anne babanın çocukla ilgili beklentisi çok yüksektir. Kendi hayallerini veya hedeflerini çocuklarının gerçekleştirmesini beklerler. Çocuk olduğu gibi kabul edilmez. Aile, bedensel ve zihinsel yönden beklentileri karşılama için çocuğu kapasitesinin çok üstünde eğitime tabii tutar. Kurallar ve kalıplar belirlenir ve çocuğun bunlara mutlaka uyması beklenir. Çocuğa bütün çocukça davranışlar yasaklanır. Arkadaş seçimi de aileye aittir.

Mükemmeliyetçi Aile Tutumunun Çocuğun Kişilik Gelişimine Etkileri

- Aşırı titiz yada tam tersi dağınık çocuklardır.
- Kendilerine güvenleri yoktur.
- Başarısızlığa uğradıklarında kolayca hayal kırıklığı yaşarlar.
- Yanlış yapmaktan korkarlar.
- Okuldaki sıraları hep derli toplu, ders aralarında ödev yapan, grup çalışması yapmak gerektiğinde şikayet eden, bir işi tam yapmak için günler öncesinden çalışmaya başlayan çocuklardır

6-DEMOKRATİK AİLE TUTUMU

Çocuk tüm yönleriyle kabul edilir.Çocuğa yol gösterilir ama alacağı kararlar konusunda serbest bırakır.Aile içinde kurallar ve sınırlar herkes için ve hep birlikte belirlenir. Bu sınırlar içinde çocuk özgürdür. Kuralların mantıklı açıklaması yapılır. Aileyi ilgilendiren kararlar birlikte alınır. Her konuda çocuğun düşünce ve fikirleri dinlenir. Anne-baba birbirlerine ve çocuklarına karşı olan duygularında net ve açıktır.

Demokratik Aile Tutumunun Çocuğun Gelişimine Etkileri

- Sosyalleşmiş, işbirliğine yatkın çocuklardır.
- Arkadaş canlısı ve duygusaldırlar.
- Sosyal açıdan dengeli ve mutlu bireylerdir.
- Özgüvenleri yüksektir, sorumluluk sahibidirler,
- Kendine ve başkalarına güvenir.
- Yaratıcı ve bağımsızdır,
- Kurallara ve otoriteye saygı duyar.

